Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Muistio

TEM IYR / Hakkarainen

12.6.2018

Selvitys Business Finland -uudistuksesta Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Uudistuksen tausta ja tavoitteet

1.1.2018 toimintansa aloittanut Business Finland syntyi Tekesin ja Finpro Oy:n yhdistymisen seurauksena. Uudistus tukee pääministeri Juha Sipilän hallituksen tavoitteita kaksinkertaistaa pk-yritysten vienti vuoteen 2020 mennessä, yksinkertaistaa yrityspalvelujärjestelmää osana Team Finland -verkoston palveluiden tehostamista, kansainvälistää innovaatiojärjestelmää sekä tukea maakuntauudistusta.

Business Finlandin toimintakenttään sisältyy tutkimus- ja innovaatiorahoituksen sekä kansainvälistymispalvelujen lisäksi Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien edistäminen sekä Suomeen suuntautuvan matkailun edistäminen. Yritykset saavat uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä tukevat palvelut yhdeltä Business Finland -toimijalta, joka pystyy aiempaa paremmin huomioimaan yritysten uudistumisen, kasvun ja kansainvälistymisen koko elinkaaren sekä purkamaan päällekkäisyyksiä. Business Finland kannustaa palveluillaan yrityksiä kehittämään liiketoimintaansa kokonaisvaltaisemmin ja hyödyntämään tietoa ja osaamista kansainvälisistä markkinoista tiiviimmin myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana.

Yritysten kannalta muutos näkyy monipuolisempina ja aiempaa suurempaa lisäarvoa tuottavina palvelukokonaisuuksina. Uudella toimintatavalla on paremmat edellytykset vastata asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutoksiin. Kahden taustaorganisaation erilaisten osaamisten yhdistäminen luo erinomaisen pohjan tuottaa yhdessä aiempaa kattavampia palveluita asiakkaille.

Kevään 2018 aikana on valmisteltu uusi organisaatio, sen johtoryhmä ja keskijohto on nimetty ja organisaation henkilöstö on järjestäytynyt uudelleen. Tekesin ja Finpron palvelut yhdistävien uusien toiminta- ja palvelumallien sekä näitä tukevien tietojärjestelmien valmistelu on käynnissä. Organisaatiolle on hyväksytty uusi strategia ja arvot. Täysin uudistettu organisaatio ja operatiivisen johtamisen malli otettiin käyttöön 1.6.2018. Business Finland työllistää noin 600 henkilöä, sillä on lähes 40 toimipistettä ulkomailla ja 15 Suomessa.

Business Finlandin perustehtävään kuuluu kansallisten strategioiden ja politiikkapainotusten toimeenpano työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa. BF:n proaktiivinen toiminta toteutetaan merkittävissä määrin ohjelmatoiminnalla kansainvälisten innovaatio- ja liiketoimintamahdollisuuksien kannalta tärkeissä teemoissa: biotalous ja kiertotalous, cleantech, digitaalisuus, kuluttajaliiketoiminta, matkailu, terveys ja hyvinvointi. Business Finland strategiansa mukaisesti integroi jatkossa myös ulkomaisten investointien edistämisen läpileikkaavasti temaattisten painopistealueiden toimenpiteisiin.

BF:n uusissa palveluissa yhdistymisen tuoma lisäarvo näkyy konkreettisesti asiakkaille. Esimerkkeinä ovat uuden tiedon, osaamisen ja aineettomien oikeuksien kaupallistamista tukevat palvelut ja Talent Boost -ohjelmaan liittyvät toiminnot, joiden avulla kansainvälisten asiantuntijoiden osaaminen ja verkostot kanavoidaan suomalaisyritysten uudistumisen, kasvun ja kansainvälistymisen tueksi sekä uusien kohdemarkkinoiden avaamiseksi.

Kotimaassa Business Finland on Team Finland -verkoston veturi, joka vastaa verkoston operatiivisesta johtamisesta. Maakuntauudistuksen edetessä Business Finlandista tulee valtakunnallinen yhteistyökumppani maakuntien elinkeinopalveluille, kehitysyhtiöille ja kaupungeille. Maakunnalliset kasvupalvelut tulevat lisäämään myös Business Finlandin asiakaskuntaa. Yhä suurempi osa palveluista tuotetaan digitaalisesti, mikä auttaa tuottamaan palveluita nykyistä laajemman yritysjoukon ulottuville.

Kansainvälisesti Business Finlandin tavoitteena on lisätä maailmalla tuotetun uuden tiedon hyödyntämistä Suomessa sekä auttaa suomalaisia innovaatiotoimijoita aiempaa tiiviimpään yhteistyöhön kansainvälisten osaamis- ja liiketoimintaverkostojen kanssa. Business Finlandin tehtävänä on myös kehittää uusia toimintamalleja, joilla muut julkiset toimijat, kuten kaupungit, voidaan luontevasti kytkeä innovaatioympäristöjen ja ekosysteemien kehittämiseen.

Business Finland -uudistuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut vahvistaa ulkomaanverkostoa ja kasvattaa sen palvelukyvykkyyttä. Business Finlandin kotimaantoimintojen tehostamisen tuloksena mahdollistetaan asiakastoimintojen vahvistaminen erityisesti ulkomaanverkostossa.

Ohjaus- ja hallintomalli

Työ- ja elinkeinoministeriö tulosohjaa rahoituskeskusta ja asettaa Business Finland -kokonaisuudelle strategiset tulostavoitteet ja resurssit. Rahoituskeskus ja yhtiö muodostavat tiiviin, yhtenäisesti johdettavan toiminnallisen kokonaisuuden, joka tuottaa asiakkailleen innovaatiorahoituksen, kansainvälistymisen, investointien ja matkailun edistämisen palvelut. Business Finland -yhtiö on valtion täysin omistama osakeyhtiö. Rahoituskeskuksen pääjohtaja vastaa yhtiön omistajaohjauksesta. Yhtiö ei ole suoraan valtion budjettitalouden piirissä, vaan rahoituskeskus ostaa merkittävän osan operatiivisesta asiakaspalvelutyöstä yhtiöltä palvelusopimuksella. Siinä määritellään yhtiön lakisääteisiin tehtäviin perustuvat toimenpiteet ja niistä sille vuosittain maksettava korvaus. Palvelusopimukseen liitetään suunnitelma rahoituskeskuksen ja yhtiön tulevan nelivuotiskauden toiminnasta.

Rahoituskeskuksen eli viraston tehtävänä on strateginen johtaminen, yhtiön omistajaohjaus sekä julkisen hallinnon viranomaistehtävät. Tällaisia ovat erityisesti rahoituspäätökset sekä rahoitusasioihin liittyvä muu julkisen vallan käyttö, kuten esimerkiksi maksatus- ja takaisinperintäpäätökset. Rahoituskeskus toimii siis valtionapuviranomaisena.

Yhtiö vastaa Business Finlandin asiakkuusprosessin ensivaiheen asiakaspalvelusta ja potentiaalisten asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnista yhteistyössä muiden TF-toimijoiden kanssa. Yhtiö vastaa Business Finlandin asiakashankinnasta, asiakastietojen keräämisestä ja analysoimisesta, asiakaskentän aktivoimisesta sekä Business Finlandin palveluvalikoiman ja rahoitusmahdollisuuksien markkinoimisesta. Yhtiö tuottaa palvelusopimuksen mukaisia asiantuntija- ja neuvontapalveluja sekä vastaa tarvittavien tieto- ja neuvontapalvelujen tuottamisesta rahoituskeskukselle rahoituspäätösten tekemistä varten.

Perustuslakivaliokunta on todennut BF-lain käsittelyn yhteydessä, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella. Yhtiö voi tuottaa lain mukaisiin tehtäviin liittyviä palveluita rahoituskeskuksen ohjauksessa rahoituskeskuksen kanssa laadittavan palvelusopimuksen mukaisesti. Yhtiö voi tehdä rahoituskeskuksen ohjauksessa Euroopan unionin asetuksessa 1407/2013 tarkoitettuja de minimis -ehtoisia päätöksiä korkeintaan 100.000 euroon saakka. Näiden osuus Business Finlandin rahoitusvaltuudesta on noin 15 %. Yhtiö ei toimi itsenäisesti vaan rahoituskeskuksen ohjauksessa. Kyseisellä säädöksellä ei siten siirretä julkista hallintotehtävää eikä palveluihin liity julkisen hallintotehtävän päätöksentekoelementtiä.

Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä yhtiömuotoinen erityisesti asiakaspalveluun keskittynyt toimija voi vastata vaikeasti ennakoitaviin asiakkaiden palvelutarpeiden muutoksiin ketterämmin kuin virastomuotoinen toimija. Mahdollinen merkittävän julkisen vallan käyttö säilyy kuitenkin rahoituskeskuksessa. Business Finland -kokonaisuuden käytännön toiminnassa voidaan toteuttaa julkisen vallan käyttöä perustuslain sallimalla tavalla silloin kun se on tarpeellista tavoitteiden saavuttamiseksi.

TEM käy tiivistä vuoropuhelua Business Finlandin toimivan johdon ja johtokunnan kanssa varmistaakseen uudistuksen tavoitteiden toteutumisen. TEM:in ja Rahoituskeskuksen välisen tulossopimuksen tulostavoitteet pohjautuvat TEM:n strategisiin tavoitteisiin ja hallitusohjelmaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan myös seurantamittareilla ja vaikuttavuuselvityksillä.

Business Finlandin rahoituskriteerit ja kansainväliset aiesopimukset

Business Finlandin tehtäviin kuuluu ulkomaisten investointien edistäminen Suomeen. Kansainvälisissä yhteyksissä on tavanomaista, että yhteistyön käynnistäminen edellyttää kirjallisen aiesopimuksen tai yhteisymmärrysasiakirjan laatimista, missä sovitaan yhteistyön periaatteista. Ne eivät sido Business Finlandia vaan rahoituksen myöntäminen yrityksille perustuu Business Finlandin yleisiin rahoitusehtoihin ja laadulliseen kilpailuun. Tämänkaltaiset asiakirjat ovat osa normaalia toimintaa eivätkä ne johda valtion kannalta korvausvastuisiin, vaikka kirjatut liiketoiminnan kehitystavoitteet eivät täyttyisi.

Business Finland rahoittaa yrityksiä kaikissa yhteyksissä avoimella ja syrjimättömällä tavalla normaalien rahoitussäännösten, -kriteerien ja -prosessien mukaisesti. Sitovat rahoituksen kohdentamispäätökset tehdään aina erikseen, vakiintuneen rahoitusprosessin menettelyjä ja toiminnan kontrolleja noudattaen.